శ్రీరాముడి పెళ్ళి

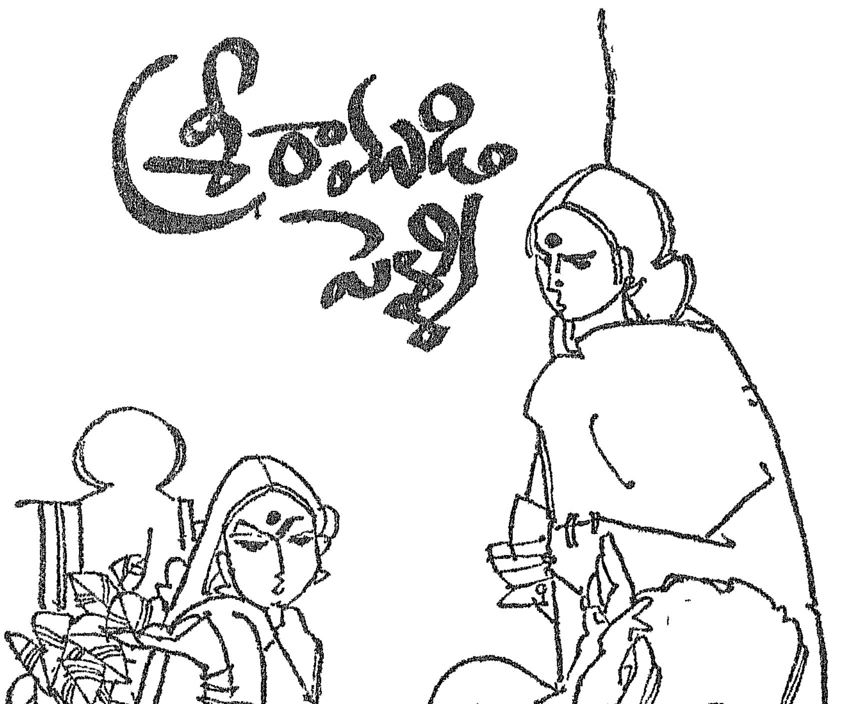

—డాక్టర్ పెళ్ళకూరు జయప్రద

ఆ నాటి అనాచ్ఛాదితమైన విభ్రాంతి తాలూకు అయోమయావస్థ నుండి ఇంకా చైతన్యం లభించలేదు. కొన్ని వందల హృదయాల అశాంతికి రూప కల్పన చేసిన వ్యక్తి ఆవేశం తాలూకు తీవ్రత్వం ఇంకా జారిపోలేదు.

నమ్మలేని నిజంతో వ్యగ్రమై పోయిన ఆమె అంతరాత్మ జ్ఞాపకశక్తిని మాత్రం ఇంకా కోల్పోలేదు.

• • •

"ఇంకా ఎప్పుడక్కా దేవుడి పెళ్ళి?"

"అదుగో మొదలెడుతున్నట్లున్నారు."

"మనం వెళ్దామా?" ఆత్రంగా అడుగుతున్న చెల్లెల్ని విచిత్రంగా చూసింది సునీత.

"అక్కడకు మనం వెళ్ళేదేమిటి? పెళ్ళయ్యాక పెద్దిళ్ళకు దేవుణ్ణి తీసుకొస్తారు."

"దేవుడు పెళ్ళి చేసుకొని మన ఆశీర్వాదం కొరకు వస్తాడా? పైగా మనది పెద్ద ఇల్లు కనక వస్తాడా?"

సరిత కంఠంలో ఆశ్చర్యం సన్నగా తీక్షగా ఆవేదన.

శ్రీరామ నవమికి అక్కగారి ఊరికి వచ్చిన సరితకు మరో లోకానికి వచ్చి నట్లుంది.

• • •

"అదుగో ట్రాక్టరొచ్చేసిందమ్మా!" పదేళ్ళ అక్క కొడుకు సంబరంగా పరిగెత్తుకొచ్చాడు, నిద్ర కళ్ళను నులుముకుంటూ.

"ట్రాక్టరా? అదెందుకు? పన్నెండు గంటల వేళ దేవుడి ఊరేగింపు చూడడానికి ఆత్రంగా ఎదురు చూస్తున్న సరిత ఆశ్చర్యంగా చూచింది.

"భలేదానివే, పిన్నీ! మరి ట్రాక్టరు మీద డాన్సులు చూడవూ నువ్వు?"

"ట్రాక్టరు మీద డాన్సు లేమిటిరా, పిచ్చి మొద్దా!"

పిన్నికి జవాబు చెప్పడం ఇక తన తరం కాదన్నట్టు అమ్మ వైపు దీనంగా చూచాడు వాడు.

"ఏమిటి, సునీతక్కా! ఎందుకు నవ్వుతున్నావు?"

"ఏమీలేదులే... ఒరే బాబీ! పిన్నిని తీసుకు వెళ్ళరా డాన్సు చూస్తుందీ ..."

"నిజంగానా? నాకు చెప్పనేలేదే నువ్వు డాన్సు ప్రోగ్రాం ఉందని? ఎవరు? కూచిపూడా?"

మరలా నవ్వింది సునీత.

"చూద్దువుగాని లేవే! అంత ఆరాట పడటా మెందుకు?"

హఠాత్తుగా బాండు మేళం కాస్త ఘోరమైన సినిమా పాటలోకి మారి పోయింది. ట్రాక్టరు స్టార్టయిన శబ్దం తాలూకు రణగొణ ధ్వని. ఎదరింటి గోడల మీద పడ విన్యాసం తాలూకు కదిలే నీడలు. ఆ నీడలను ఆత్రంగా చూసే క్రీనీడలు. ట్రాక్టరు మెల్లగా ఇంటి ముందు ఆగింది. ఆ ట్రాక్టరు తొట్టిలో పదహారేళ్ళ పసిపిల్ల కదిలేందుకు చోటులేక అక్కడక్కడే గెంతుతూంది. ఆ పిల్ల ఒంపులు, ఆ ఒంపుల తాలూకు విన్యాసాలు... నేర్పిస్తే మంచి నాట్యగత్తె అయ్యే సూచన లున్నాయి. కాని, ఆ పిల్లను ఈ జనం ఎదగనీరు. అదే ట్రాక్టరు మీద పం వత్సరాని కోసారి ఆ ఇరుకైన స్థలంలో—'నూతిలో దారం, సందులో బేరం' అంటూనో, 'నా సొంపులన్నీ, నీవేరా ... రా ... రా!' అంటూనో అతి జుగుప్సాకరంగా ఆ రాత్రంతా గెంతి ఓ వందో, రెండొందలో పట్టుకు వెళ్ళి రాత్రి నొప్పులు తగ్గడానికి నాటు సారా తాగి జీవితమంతా

అంటులోనే మగ్గిపోవలసిందే.

"పోనీ ... పోనీ ... చిన్న స్టేజీ వేస్తారని దానిమీద మంచి డాన్సులు వేయించకూడదూ? ఇదే మంచి మనవ్యా పకార్యాలు!" అక్క ఆ నాట్యం చూడలేక, ఆ నాట్య కర్త తాలూకు వివరాలు వినలేక అడిగింది వనిత.

"భలేదానివే! స్టేజి కట్టి అక్కడ డాన్సులు చేయిస్తే జనం అంతా అక్కడే పోగై పోరూ! దేవుని ఊరేగింపులో ఎవరెవరుంటారు?"

ఆశ్చర్యంతో వనిత కళ్ళు పెద్ద వయ్యాయి.

"దేవుని పెళ్ళికోసం ఇంత ఆర్భాటం చేస్తున్నారు. దేవుని పెళ్ళిలో ఎవ్వరూ ఉండరూ? అంటె ... అంటె ... కేవలం ఈ డాన్సులు కొరకు మాత్రమే జనం భగవంతుడి చుట్టూ చేరతారు? భగవంతుడి పెళ్ళికి అతిథులే కొరవ వుతారా?"

"ఏమిటే నువ్వు ప్రతిదానికీ పిచ్చి పిచ్చిగా ఆలోచిస్తావు? నీ కసలు పద్దెనిమి దేళ్ళు వచ్చినా, ఇలాంటి వేవీ ఇంతవరకు చూపించని అమ్మా వాళ్ళ వనారి."

అక్క చెప్పేది వినిపించుకోవడంలేదు వనిత. పక్కనే ఉన్న అరుగు మీద కూర్చుంటూ విదాంగా అంది: "పోనీ, పోనీ. ఇదివరకు దేవదాసీలుండేవా రట. అలా దేవుడి ఊరేగింపు ముందు భగవంతుని ఆహ్వానిస్తూనో, ఆరాధిస్తూనో భరత నాట్యం చేస్తే ఈ ప్రజలలో భక్తి భావమన్నా కలుగుతుంది, అదేమిటి? యువకులలో వెర్రెత్తించి వాళ్ళ సంస్కారాన్ని కుదించడం కాక పోతే ... ఇలాటి నాట్యాలను మీరు ఆమోదిస్తున్నారంటే నాకు చింతగా ఉంది."

"నిజమే, వనితా, నేనూ నీతో ఏకీభవిస్తున్నాను."

ఉలిక్కిపడి వెనక్కి తిరిగి బావగారిని చూసిన వనిత, తన వాచాలతకు క్షణం సిగ్గుపడిన వెంటనే తేరుకుంటూ అంది :

"అయితే, బావగారూ! మీ ఉభయం రోజు ఇలాగే జరుగుతుం దేమిటి?"

నవ్వాడు కృష్ణమూర్తి.

"మీరు నా కళ్ళ నీళ్ళు తుడవటానికి ఆ మాట అంటున్నారు."

"కాదు. నిజంగానే అంటున్నాను. కాని, నువ్వు చిన్నపిల్లవు. నీకు తెలియదు. ఉభయం మాదే అయినా, అనుభవం అందరిదీని. వాళ్ళకు వచ్చిన ప్రోగ్రామ్ నేను ఏర్పాటు చేయకపోతే ... నీకు అనుభవం లేదు, వనితా! ఊరికి కళ ఉండదు."

క్షణం ఆలోచిస్తూ ఉండిపోయింది వనిత." కానీ, బావా, మీ లాంటి వాళ్ళు అయినా ప్రోత్సహించకపోతే ఎలా— ఎలా ఈ సమాజం బాగుపడేది?"

"అంటే నీ ఉద్దేశం?" పక్కనే ఉన్న కుర్చీ లాక్కుని కూర్చొన్నా రాయన.

"ఓపెన్‌గా చెప్పాలంటే, బావా, నా కివన్నీ నచ్చలేదు."

"ఇవన్నీ అంటున్నావు... దేవుడి పెళ్ళి కూడదా!" ఆశ్చర్యంగా అడుగుతున్న భార్యను నవ్వుతూ వారించాడు కృష్ణమూర్తి.

"నువ్వాగు. చెప్పనీ."

కాస్త తటపటాయిస్తూ అంది వనిత.

"అసలు దేవుడికి పెళ్ళెందు కన్నా!"

"అవును. అసలే ఆయన ఏకపత్నీ వ్రతుడు కూడాను." అప్పుడే ప్ర[illegible] కల్పించుకున్నాడు అక్క చిన్న మరిది శివమోహన్.

చురుగ్గా చూసింది వనిత.

"నీకు తమాషాగా ఉందా?"

"నేను తమాషా చేస్తున్నానా? శ్రీ రాముడికి మాటిమాటికి పెళ్ళేమిటి? అదే అంటున్నాను."

"నీతో నేను మాట్లాడలేను."

"నువ్వు నాతో మాట్లాడకపోయినా, నువ్వు మాట్లాడిన విషయం మాకు సంబంధించిందే కనుక..." బూట్ల లేసులు సరిచేసుకుంటూ కళ్ళెత్తి కొంటెగా చూస్తున్నాడు.

"నీకు సంబంధించిన విషయమా?"

"బాబూ! ఏం చెయ్యాలి [illegible] డాన్సు లున్నాయని ఏదో [illegible] పెద్ద పెట్టి మరీ [illegible] ... ఆ డాన్సులు కాస్త తీసెయ్యమని [illegible] గారికి [illegible] కోసం రాదూ!" [illegible] అక్కయ్య [illegible] ఎవరికి [illegible].

"ఇలా చెప్పావయ్యా, మరిది! నువ్వు [illegible] కొత్త [illegible] అందుకు కాదన సాహసం ఒకటి."

* * *

"అమ్మగారూ!"

ఆ [illegible] [illegible] [illegible] రాపిడితో [illegible] కూర్చున్న [illegible] ఉలిక్కిపడింది.

"ఏం, రంగమ్మా!"

"[illegible], బాబు!"

"[illegible] కూర్చోమని చెప్పు."

"[illegible] నుండి [illegible] వచ్చినట్టున్నా రయ్యా."

తను కూర్చున్న స్థలం నుండి [illegible] [illegible] చూసింది. [illegible] మరదలి [illegible] ఉదార్పుగా [illegible]

"[illegible]"

[illegible]

"[illegible]!"

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అక్కరలేదు."

[illegible] ఉన్న కాఫీ పెట్టి [illegible] [illegible] [illegible]

"[illegible]!"

"[illegible] [illegible] [illegible]"

[illegible]

రాజసం

ఫోటో — [illegible] (బెంగుళూరు)

జరిగేదా?"

"అవును. అవును. నిజం, అక్కా!" ఇంక నిగ్రహించుకోలేని సరిత వెక్కిళ్ళతో. . . శివమోహన్ చైతన్యం తెచ్చుకున్నాడు.

"చూడు. . . చూడు, సరితా, ఇప్పుడేమయిందని? . . . లే. . .లేచి మొహం కడుక్కుని రా. టాక్సీ అలాగే ఉంది. ఊరెళదాం రా."

వెక్కిళ్ళ మధ్యగా అంది సరిత— "నే ననుకోలేదు, మోహన్. వీళ్ళింత మూర్ఖులని. లేకపోతే. . . లేకపోతే బావను బలవంతం చేసేదాన్ని కాదు."

"నువ్వు చేసిందేమీ లేదు. మంచి చెయ్యబోతే స్వీకరించని ఈ మూర్ఖులను గురించి నువ్వు బాధ పడ నవసరం లేదులే." ఆమె లేవ లేదు. ఆమె లేస్తుందని క్షణం చూసిన మోహన్, చేతితో పత్రిక పక్కన పెట్టి ఆమె భుజం మీద సున్నితంగా ఎడమ చేయి చుట్టి కుడి చెయ్యి ఆమె చేతికి ఆసరాగా ఇచ్చి లేపాడు.

"నువ్వుండినా బాగుండేది, నా ఖర్మ కాబోలు. ఈసంవత్సరమే నువ్వు రాలేదు."

"ఛీ, ఏమి టిలా చెడుగా ఆలోచిస్తావు, సరితా! . . నే నుంటే మాత్రం నే నేం చేయగలిగే వాడిని? వాళ్ళ కొమ్ము వాళ్ళే పట్టుకుంటుంటే...చెప్పు మనం వాళ్ళకు వెంటబడగలిగేదే ముంటుందంటావు?"

వెర్రిగా చూస్తుంది సరిత.

"ఇంకెందుకు ఏడవడం? వెళ్ళు. వెళ్ళి పళ్ళు తోముకురా, టిఫిన్ తిందువు గాని.." సునీత తొందరగా కోలుకుని పనిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

"మోహన్! ఏమయ్యుంటుం దంటావు? వాడు. . . వాడు. . ."

మోహన్ మాట్లాడలేదు. ఆమెను బలవంతంగా బాత్‌రూమ్ వైపు నడి పించుకుని వెళ్ళాడు.

ముఖం కడుక్కుంటూ కడుక్కుంటూ ఆగిపోయింది సరిత.

ఆ రోజు..., ఆ రోజు. తనా కోరిక కోరకుండా ఉండి ఉంటే. . . కాలచక్రం వెనక్కి తిరిగి తన కా అవకాశం మళ్ళొక్కసారి ఇవ్వగలిగితే. ఆమె ముఖంమీద నుండి నీళ్ళు మెడ మీదుగా జారిపోతున్నాయి. ఆమె జ్ఞాపకాలు మనసు పొరల మీద దొర్లిపోతున్నాయి.

* * *

"అయితే, అయితే, ఏమంటా వంటావే ఇంతకీ నువ్వు?" చెప్పనంటావా? నువ్వు నవ్వకూడదు మరి." సంకోచంగా శివ మోహన్ వైపు చూసింది సరిత.

"నవ్వేస్తే. . ."

"నువ్వుండు. . ."

"నువ్వుండు, శివా! తనని మాట్లాడనీ . . . చెప్పమ్మా. దేవుడి పెళ్ళి ఎలా చేస్తే బాగుంటుందంటావు?"

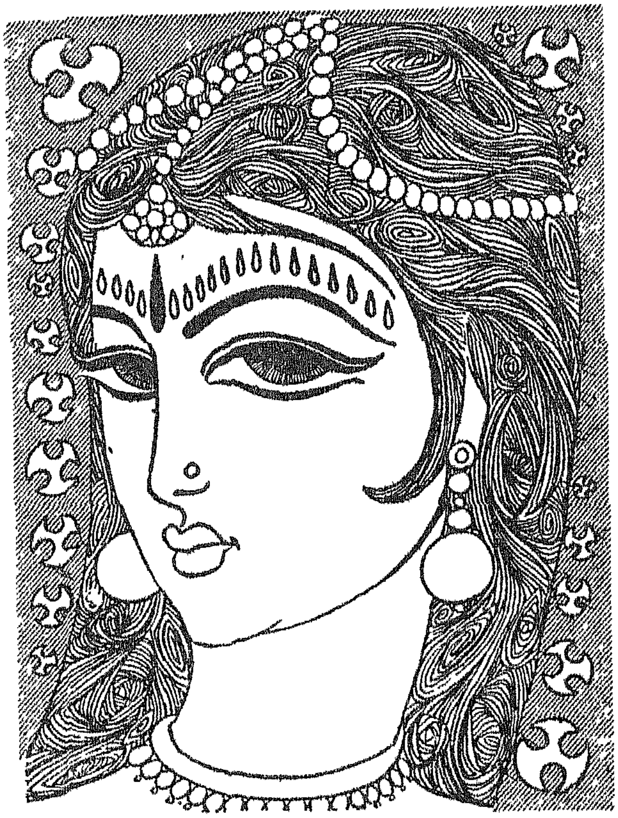

ఏకాకి — చిత్రం—రాజేంద్ర (పాత గుంటూరు)

ఆమె కొన్ని నిమిషాలు మాట్లాడ లేదు.

"అసలు ఈ దేవుడి పెళ్ళికి ఎంత ఖర్చవుతుంది, బావా!"

"రెండు వేలు."

"రెండు వేలా?"

సరిత ఆశ్చర్యపోతుంటే శివమోహన్ ఆమెను అనుకరిస్తూ అన్నాడు—

"రెండు వేలే! ... ఏమమ్మా! మను ష్యుల పెళ్ళికే వేలవే లవుతుంటే పాపం ఆ మాత్రం దశరథ మహారాజు పుత్రుడు శ్రీరాముడు తన పెళ్ళికి ఖర్చు పెట్టుకో లేడా?"

మురుగ్గా చూసింది సరిత.

"బావా! ఈ రోషం లేనివాళ్ళతో నా కేమి పనిగాని మీరూ ..."

"చెప్పమ్మా."

"రెండు వేలు ఖర్చుపెట్టి శ్రీరాముడి పెళ్ళి చేయకపోతే, శ్రీరామ నవమి రోజు శ్రీరాముడి ఆశీర్వాదంతో ఒక పేదవాళ్ళ పెళ్ళి జరిపించ కూడదూ!"

"నిజమే నమ్మా!" కృష్ణారెడ్డి కాసేపు ఆగాడు. "కానీ, సరితా! ఈ కోలాహలమంతా. పల్లె ప్రజలకు ఏడాది కొకసారయినా కాస్త వికాసం కొరకు. పట్నంలో లాగ వీళ్ళకు వినోదాలంటూ ఎక్కువగా ఏమీ ఉండవు. ఏడాది పొడు పునా ఈ నవమి కొరకు ఎదురుచూసే జనం నిరాశ పడతారేమో!"

"నిరాశపడకుండా మనం వాళ్ళకొరకు ఆ పెళ్ళి తరవాత కొన్ని ప్రోగ్రామ్స్ ఏర్పాటు చేస్తాము. బాలనాగమ్మ నాట కానికి వెయ్యి రూపాయలు ఖర్చుపెట్ట కుండా ఈ ఊరి యువకులంతా కలిసి రిహార్సిల్సు వేసుకుని మంచి సాంఘిక, ప్రయోజనాత్మకమైన నాటకంవెయ్యవచ్చు. ఈ ఊళ్ళో పదేళ్ళ లోపు ఆడపిల్లలకు డాన్సు నేర్పించి ... ఆ పూచీ నేను తీసు కుంటాను...వాళ్ళచేత డాన్సు వేయించ వచ్చు. అక్క అన్నట్లు కేవలం ట్రాక్టరు డాన్సుల కొరకేగా ఈ జనం. భగవంతుని పెళ్ళికి కొల్లలుగా వస్తున్నది! ఆ రోజు ఈ డ్రామా కొరకు, డాన్సుల కొరకు మనం చేయబోయే ఒక పేద పెళ్ళికి రాకపోతారా? అప్పుడు మా పల్లె ప్రజల సరదా తీరుతుంది. మా రెండు వేలూ సార్థక మవుతాయి."

కృష్ణారెడ్డితోపాటు శివమోహన్ కూడా శ్రద్ధగా విన్నాడు.

సునీత మూతి తిప్పింది.

"చాలు చాల్లే. శ్రీరాముడి పెళ్ళికి బదులు పేదవాళ్ళ పెళ్ళి చేస్తుందిట. కొద్దిగా కూడా పాపం పుణ్యం లేదమ్మా ఈ పిల్లకు."

"నిజమే ... నిజమే. ప్రయత్నించి చూద్దాం వచ్చే సంవత్సరం." కృష్ణా రెడ్డి సాలోచనగా అన్నాడు.

బావగారి అంగీకారానికి ఆమె ముఖం వికసించింది. ఆనందంలో తన తగవు మాట మరిచిపోయి మెరిసే కళ్ళతో శివ మోహన్ వైపు చూస్తూ అంది:

"ఏం, మోహన్, ఐడియా ఎలా ఉంది?"

అతను ఏదో లోకంలో నుండి వచ్చి పట్టు తుళ్ళిపడ్డాడు.

"ఆఁ ... ఆఁ ... బాగానే ఉంది. అమ్మాయిగారితోపాటూ మన అందరికీ ఐడియ ఫ్లాష్ అవ్వదన్న మాట."

"నిన్ను అడగడం నా బుద్ధి తక్కువ కాదూ?" సరిత చెంపలు వేసుకుంది.

"అవునవును. మంచి చెప్పేవాళ్ళంతా బుద్ధిలేని వాళ్ళే ... నీతోపాటు ఆయన తాళం ఒకటి. మతిలేకపోతే సరి. నలుగురు పెద్దలు ఏమంటారు?" సునీత విసు గ్గా లేచింది.

ర "నువ్వు కాస్త నోరుమూసుకుందూ!"

* * *

"ఆ వాడు నా నోరు మూశారు. ఈ వాడు మూయుండి ప్రజల నోరు—నేను చూస్తాను" గొణుగుతూ వడ్డిస్తున్న సునీతను తప్పించుకుంటూ టిఫిన్ ప్లేట్ దగ్గర నుండి లేవబోయిన సరితను వారించి, తనూ పక్కన కూర్చొని ఆమె చేత టిఫిన్ తినిపిస్తున్న శివ మోహన్‌ను ఎంతో ఆత్మీయంగా చూస్తుంది సరిత. అతని బలవంతం మీద టిఫిన్ ఆగి ఆగి తింటున్నా ఆమెను ఆ రోజు జరిగిన సంఘటనలు వదలడం లేదు.

"మా పిల్లలేం భోగం పిల్లలు కాదు స్టేజీ ఎక్కి డ్యాన్సులు చేయడానికి."

"పదేళ్ళ పిల్లలు డాన్సులు చేస్తే భోగం పిల్లలవుతారా?"

"ఒరే డ్రామా, గీమా అన్నావంటే చంపేస్తాను జాగ్రత్త."

"అంకయ్య కూతురు పెళ్ళికి మా రంతా రావాలి." బొట్టు పెట్టి అడుగు తున్న సరిత వైపు వింత మృగాన్ని చూసినట్లు చూసింది.

"ఆ వస్తాములేమ్మా!"

అనే తీరులో. వాళ్ళ నిరసన కొట్టి వచ్చినట్లు కనిపిస్తుంది. కొందరు ముస లాళ్ళు ఉండబట్టలేక ముఖాన్నే అడిగే శారు—"ఏం, పిల్లా, శ్రీరాముడి పెళ్ళి లేదటగా ఈ సంవత్సరం. అయినా, ఇదేం పోయే కాలం దాపురించింది. . ."

"అప్పగారూ! శ్రీరాముడు ఈ పెళ్ళికి తప్పకుండా సంతోషిస్తాడు. ఆయన తన బిడ్డల పెళ్ళికి అసూయపడతాడా?"

"నువ్వూరుకోరాదా? ముసలిదానివైన్నా మంచాన పడ్డాకకూడా ఊరుకో పోలేదు." అత్తగారి మీద కోడలి కసురులో పదునుకు తగిలిన విసురు లేకపోలేదు. అన్ని విమర్శలను భరించిన పరిత, కృష్ణారెడ్డి ఒక పేద పిల్ల పెండ్లి ఏర్పాట్లన్నీ ఘనంగానే చేశారు. పిల్లవాడికీ, పిల్లకు గుడ్డలు కొని ఇచ్చారు. పేదలకు అన్నాలుకూడా ఏర్పాటు చేశారు. డాన్సు ప్రోగ్రామ్ విఫలమయింది కానీ, ఉత్సాహ మున్న కొందరు యువకులు డ్రామా మాత్రం వేయబోతున్నారు.

విరాళాల వచ్చిటివీ ఆట్టుకుని ఇంట్లో ప్రపంచ యుద్ధానికి కూడా తలపడి ఎంతో ఉత్సాహంగా ఎదురు చూస్తున్న రోజు రానే వచ్చింది.

ఆ రోజు ఘోరమైన విషాదాన్ని మోసుకు వచ్చింది.

పెళ్ళి పీటల మీద పెళ్ళి కొడుకు గుండెల నుండి పారిన రక్తంలో స్పృహ తప్పి పడిపోయిన పెళ్ళి కూతుర్ని మాత్రమే మిగిల్చింది. 'చిపుడి పెళ్ళిని కాదని వీడు పెళ్ళి చేసుకుంటాడా?' ...ఇదీ హంతకుడి ధ్వని. వివాహమే మంచే గొప్ప వాళ్ళ పెరడాల సంగతి వదిలేసినా తమ సూపులో సంవత్సరాని కొకరు ఉత్సాహించ బయటకొస్తాంటే... వాళ్ళు విన్నా ఈ హాత్య చేసింది. ఈ హాత్య చేసిన మనిషి ఒక్కడే అయినా, ఆ హాత్య వెనక కుట్రదారులు చాలా మంది. "శ్రీరాముడి పెళ్ళి ప్రతి సంవత్సరం ఇలా విఘ్నమయితే మనకు పుట్టి గతు లుంటాయా? వీరిగాడు మంచి వాడు

మీకు మీరే రుజువు చేసుకోండి

సూపర్ రిన్‌తో తళతళలాడే తెలుపు మరే యితర డిటర్జెంట్ బిళ్ళ లేదా బార్‌కన్నా తెలుపు

"పోల్చి చూడగలిగిన ఉతికే పరీక్ష" చేసి చూడండి.
- ఒకే రకంగా మురికి పట్టిన రెండు బట్టల్ని తీసుకోండి.
- ఒకదాన్ని ఏదైనా డిటర్జంట్ బిళ్ళతోనో లేదా బార్‌తోనో ఉతకండి.
- ఇప్పుడు మరో మురికి బట్టని సూపర్ రిన్‌తో ఉతకండి.
- ఫలితాన్ని పోల్చి చూడండి. తేడా ని

మీరు ప్రత్యక్షంగా చూసిది యిది.... సూపర్ రిన్ మరింత తెల్లని తెలుపు వచ్చేలాగ మీ బట్టల్ని ఉతుకుతుంది. మరే యితర డిటర్జంట్ బిళ్ళ లేదా బార్‌కన్న మరింత తెల్లగా... కారణం, సూపర్ రిన్‌లో మిగతా వాటికన్న తెలుపు చేసే పదార్థాలు ఎక్కువగా ఉన్నాయి గనక.

మరే యితర డిటర్జంట్ బిళ్ళ లేదా బార్‌కన్నా మరింత తెలుపు చేసే శక్తి

హిందూస్థాన్ లివర్ వారి శ్రేష్ఠ ఉత్పత్తి.

టేశాడు." పుస్తకంలోని మాట తిని.

* * *

"సరితా!"

ఒక్క ఉదుటున లేచి వెంగిలి చేస్తోనే లోపలికి, ఎదురు వెళ్ళింది సరిత.

"ఏమయిందండీ? .. ఏమయింది, బావా!"

" ... "

"చెప్పు... చెప్పు, బావా ఏమ యిందని?"

"వాడు... వాడు... చివరాఖరి నోటి వెంట రాబోయే వార్త కొరకు ప్రాణాలు బిగ పట్టుకుని, కనురెప్ప వాల్చకుండా చూస్తూంది సరిత. బావ నోట తను కోరుకున్న శుభ వార్త వస్తే బాగు ... ఈ ఆశ్రమానికి అదే వాలు. అది అంతరాత్మ అల్లాడి పోతూంది.

"వాడు చచ్చిపోయాడు, సరితా!"

"చచ్చిపోయాడా?"

సరిత ప్రాణం విలవిలపోతున్నట్లుంది. శరీరం పక్షవాతం వచ్చినట్లుంది. ఒకే సారి పది పెద్దపులులు పొడిచేస్తున్నట్లు కళ్ళు చీకట్లు పొడుస్తున్నాయి. ఆమె తూలిపోతూంది.

కృష్ణారెడ్డి తనతో వచ్చిన వాళ్ళతో మాట్లాడుతున్నాడు. అంత దూరాన నిలబడి నిశ్శబ్దంగా వాళ్ళ సంభాషణ వింటున్న శివమోహన్ ఒక్క అంగలో ఆమెను చేరి చేతిని పట్టుకుని, లోపలికి తీసుకు వెళ్ళాడు.

"మీరు వెళ్ళండి—నే నిప్పుడే వస్తాను." ఆత్రంగా లోపలికి వచ్చాడు కృష్ణారెడ్డి.

* * *

అప్పుడే కళ్ళు తెరిచి అయోమయంగా చూస్తూంది సరిత.

"ఏమయిందమ్మా, సరితా, ఇప్పుడు బాగుందా?"

ఆమె పక్కనే కూర్చుని విచారంగా చూస్తున్న శివమోహన్ లేచి నిలబడ్డాడు.

"బావా ... బావా! నన్ను క్షమించ లేవు. నా పాపానికి పరిహారం...నే ననుకో లేదు ఇలా జరుగుతుందని. పాపం ఆ అమాయకుడు ... కొత్త పెళ్ళికొడుకు..."

"... న ప్పేంచేసినా పాపం లేదు..." అయోమయంగా స్వప్నంలో గొణుగుతూంది.

కృష్ణారెడ్డి ఆమె కోలుకునే వరకు ఆమెను మాట్లాడ నివ్వలేదు. ఆ తర్వాత ఆమె అర్థం చేసుకోగల, దుఃఖున్నాక మెల్లగా స్థిరంగా చెప్పాడు—

"ఒక అత్యాచారం రావాలంటే దాని వెనకాల మూలాలు కొంత జరిగి ఉండాలి, సరితా! అది ఈ నాడు జరిగి పోయిం దన్నమాట."

"అంటే ... అంటే ...?"

తులశమ్మ 'భగవద్గీత'లో 'భక్తి యోగం' చదువుతూంది.

భగవంతుడు అర్జునునికి చెప్పెను:

"సమస్త ప్రాణుల ఎడ ద్వేషము లేని వాడు, మైత్రి, దయాకారుణ్యములు కరుణ గలవాడు, అహంకారము లేని వాడు, సుఖ దుఃఖముల యందు సమ భావము గలవాడు, నిత్య సంతోషి, మనో నిగ్రహము, దృఢ నిశ్చయము గలవాడు, నాయం దర్పించిన మనో బుద్ధులు కల వాడై నాతో అట్టి ధ్యానాసక్తుడైన పురుషుడు యోగి నాకు భక్తుడు, ప్రియుడు నగు చున్నాడు." (13, 14)

సంసార సాగరంలో మునిగి తేలే మనిషికి సుఖ దుఃఖ, భయ క్రోధముల నుంచి అతీత మవడం సాధ్యమా? అది సాధ్యమైతే అతను దైవసమానుడు కాడా!

ఆలోచనల నుండి తేరుకుని, ఆమె—'అబ్బాయి వచ్చే సమయమైంది. రాధను భోజనం పెట్టమని చెప్పాలి' అనుకుంటూ పక్క గదిలోకి వెళ్ళింది.

రాధ, మాధవి వంచిన తల ఎత్తకుండా చదువుకుంటున్నారు. పుస్తకాలలో లీనమైన కుమార్తెలను చూసిన తులశమ్మకు పిలవడానికి మనస్కరించ లేదు, గుమ్మం దగ్గరే నిలబడి పోయింది. 'రోజూ ఈ వేళకు లేచేవారు. పరీక్షలు దగ్గరికి వచ్చాయి. పాపం! ఈ గంట పేపరు సరిగా చదువుకొ వడానికి వీలు అయేది? ఆయన ఉంటే ఎంత సంతో షించే వారో!' కళ్ళు చెమర్చాయి తుల శమ్మకు. గడియారం ఎనిమిది గంటలు కొట్టింది. రాధ ఉలిక్కి పడింది. 'అప్పుడే ఒక గంట అయి పోయిందా?' అనుకుని

"వచ్చే సంవత్సరం కూడా ఇలాటి పెళ్ళే చేస్తాను. ఏవ రద్దు వస్తారో చూస్తాను. ఇది నా పట్టు. నా స్వ విషయం."

"బావా!"

"అవునమ్మా! నా కోరికలన్నీ తీరితే, నా కల ఫలిస్తే...వచ్చే సంవత్సరం చేయబోయే పెళ్ళి మనిద్దరిదే ఈ పిల్లదే అవు తుంది." ఆయన ఆవేశంలో ఆయాస పడుతున్నారు. శివమోహన్, సరిత ఆయనకేసే ఆరాధనగా చూస్తున్నారు.

"పడుకోమ్మా, సరితా! మనం చేయ గలిగిన దాని గురించి ఆలోచించాలి. జరిగిపోయిన దానిని గురించి, తిరిగి రాని దానిని గురించి ఆలోచించి ... చూడూ .. మనసు పాడుచేసుకోకు. సరితకు కాస్త ఇవ్వరా, శివా!" అనేసి వాళ్ళిద్దరినీ ఏకాం తానికి వదిలేసి వెళ్ళిపోయాడు కృష్ణారెడ్డి.

*

విచ్చుచ్చి, చాప మీద నుంచి లేచింది. తన చుట్టూ ఉన్న పుస్తకాలను పెట్టెలో అమర్చసాగింది. మాధవికి ఇవేమీ వినిపించ డంలేదు, కనిపించడం లేదు. పుస్తకంలో లీనమైంది.

"మధూ! ఎనిమిది కొట్టింది, లే. ఏది గంట లెగగాల చదుస్తూంటావు?" అని మాధవిని తట్టింది. ఈ సారి ఉలికి పడటం మాధవి వంతు. "మనం ఇక్కడ కూర్చుని అయిదు నిమిషాలే అయి నట్లుంది. గంట అయిపోయిందా?" అని పుస్తకాలు సర్ది పెట్టింది.

వసంతప్ప పిల్లలతోపాటు నేను గది బయటకు వచ్చింది తులశమ్మ. మళ్ళీ 'భగవద్గీత' చేతిలోకి తీసుకుంది.

"ఓసోయ్, రధ్వీ, మధ్వీ! ఎక్కడ చచ్చారే...నాకు అండి పడేస్తారా లేక ఆ గదిలోనే పడి చస్తారా?" ఇంట్లోకి వచ్చిన రమణ పలకరింపు అది.

రాధ వడివడిగా వంటింట్లోకి వెళ్ళి పళ్ళెం కడిగి, భోజనం వడ్డించింది. మాధవి పెరట్లోకి వెళ్ళి రెండు బకెట్ల నిండా నీళ్ళు తోడి పెట్టింది. రమణ స్నానం చేసి, భోజనానికి కూర్చున్నాడు.

"అమ్మ ఎక్కడుంది?"

పరధ్యానంగా ఉన్న రాధకు రమణ మాటలు వినబ డలేదు. "ఏం—చెవిటి దెయ్యమా వచ్చిందా? అడిగేది వినిపించటం లేదూ?"

రాధ తత్తరపాటుతో—"వీని టున్నదయ్యా! మధు నీళ్ళు తోడుతూంది. అమ్మ గీత చదువుతూంది, ప్రసాద్ చదువుకుంటున్నాడు." ఏమడిగాడో తెలి యక అన్ని ప్రశ్నలకు సరిపోయేట్లు జవాబిచ్చింది రాధ.

రమణ ముఖం చిట్లించుకున్నాడు. "ఈ కూర ఎవరు చేశారు? ఇంత కారం వేస్తే తినాలా, చావాలా?" అన్నాడు పెరుగు వేసుకుంటూ.

"నేను చేసింది. నేను రుచి చూశాను— బాగానే ఉంది, అన్నయ్యా!"

"అంటే నే నబద్ధం చెప్తానా?!" పళ్ళెంలో ఉన్న కూర తీసి, కూరగిన్నెలో పడేశాడు విసురుగా. భోజనం ముగించి, కంచంలో చెయ్యి కడుక్కుని వెళ్ళి పోయాడు.

రాధ కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. ఉన్న కొంచెం కూరలోను రమణ తన పళ్ళెంలోని కూర పడేశాడు. తనకు, మాధవికి ఈ రోజు పచ్చడి మెతుకులే. రమణ కంచాన్ని కడిగి బోర్లా పెట్టింది. చెంబుతో నీళ్ళు పోసి, బకెట్లలో నీళ్ళు తోడి పోస్తున్న మాధవిని చూసింది. మనస్సు బాధతో మూలిగింది.

రమణ, రాధ, మాధవి, ప్రసాద్ తులశమ్మగారి సంతానం. వెంకట రాయలు స్వార్జితంతో ఇంటిని కట్టించు కుటుంబం పెద్దదైన తరవాత పక్కన ఉన్న ఖాళీస్థలంలో చిన్న ఇల్లు కట్టుకుని తన కుటుంబాన్ని ఉంచడానికి మార్చి, పెద్ద ఇంటిని నాలుగు భాగాలు చేసి అద్దెకు ఇచ్చారు. ఇంటిపై రాబడి, ఆయన పెన్షను ఆదాయము వస్తూంది.

రమణ రెండుసార్లు తప్పి, అతికష్టం మీద బి. ఎ. అయిందనిపించాడు. తండ్రికి తెలిసిన కంపెనీలో గుమాస్తాగా చేరాడు. వెంటనే రమణ వివాహం చేసి, వెంకటరాయలు తన బాధ్యత తీర్చు కున్నారు.

రమణ పుట్టిన పన్నెండు సంవత్సరాల కు ఆడపిల్ల పుట్టడం వల్ల వెంకట రాయలు, తులశమ్మలు రాధ అని పేరు పెట్టుకుని అపురూపంగా చూసు కునే వారు. తరవాత సంవత్సరానికి మాధవి పుట్టింది. రాధ, మాధవి తండ్రి కంటి వెలుగులు. "రాధే, మధూ" అని ఆయన రోజూ ఎన్ని సార్లు పిలుస్తారో తెలియదు. ఇంటికి రాగానే ఇద్దరినీ దగ్గరికి తీసుకునే లోపలికి వెళతారు. ఏం తింటున్నా పిల్ల లిద్దరూ తన పక్కన ఉండవలసిందే. వాళ్ళకి పెట్టి గాని ఆయన తినరు. సాయంత్రం ఇద్దరినీ కూర్చో బెట్టుకుని చదువు చెబుతారు. ఆయన అంత గారాబం చేసినా, రాధ, మాధవి ఎప్పుడూ ఆ చనువు దుర్వినియోగం చేసుకో లేదు. తండ్రి చెప్పినట్లు వింటారు. చక్కగా చదవటం వలన వారి వారి క్లాసుల్లో వాళ్ళదే మొదటి స్థానం. కుమార్తె లిద్దరూ తన పోలికలతో, తల్లి రంగుతో పసిమిగా, చక్కగ ఉండడమే కాకుండా వినయంగా, ఎప్పుడూ చదువుతో ప్రథమంగా ఉండడం వెంకటరాయలుకి ఎంతో గర్వకారణం. 'నా పాపల్ని పెద్ద చదువు చదివిస్తాను' అని మురిసి పోయే వారు. చిన్నవాడు ప్రసాద్ చదువులో అంతంత మంచి మార్కులు రాక పోయినా, అప్పుడా ఎప్పుడూ పరీక్ష తప్పలేదు.

రమణ వివాహం చేసిన రెండు సంవత్స రాలకు వెంకటరాయలు అనారోగ్యము తులశమ్మను, ప్రియాతి ప్రియమైన రాధా మాధవీలను, పుత్రులను వదిలి శాశ్వతంగా ఈ లోకాన్ని విడిచి వెళ్ళిపోయారు. ఆ అఘాతాన్ని తట్టు కోవడానికి తులశమ్మకు, ఆమె కుమార్తె లకు చాలా కాలం పట్టింది. మగపిల్ల లలో పెద్దవాడికి బాధ్యత లేదు. చిన్న వాడికి బాధ్యత తెలియదు. వెంకట రాయలు పోయినప్పుడు రాధకు పన్నెండు, మాధవికి పదకొండు, ప్రసాద్‌కు అయిదు సంవత్సరాలు, రమణకు ఒక కూతురు.